

Georganiseerde dierziektebestrijding:

Scrapie

Zwoegerziekte

Mond- en klauwzeer

Scrapie

- *Herkenning*

Scrapie is een uiterst langzaam verlopende aantasting van het centrale zenuwstelsel door prionen. Na besmetting duurt het in de regel anderhalf jaar voordat verschijnselen zichtbaar zijn. Zieke dieren zijn daarom meestal ouder dan 2 jaar zijn. De ziekte komt zelden bij jongere dieren voor. Beginverschijnselen zijn dromen, liggen terwijl de rest graast, lichte trillingen van de kop en jeuk waardoor wol- en huidveranderingen optreden.

Opvallend is het schuren van de onbewolde huid. Latere verschijnselen zijn vermageren, snelle tongspelingen, schrikgedrag, trillen over het hele lichaam, smakende geluiden bij aanraken, coördinatieproblemen en lopen met verkorte stap, hoger opgetilde voorbenen en kop. Scrapie is sterk verwant aan BSE. Hoewel bij schapen nog nooit BSE is vastgesteld, zijn toekomstige BSE-gevallen niet uit te sluiten.

- *Preventie*

De weerstand tegen scrapie en BSE is erfelijk bepaald. Dieren die in aanleg ARR/ARR als genotypering hebben zijn ongevoelig voor beide ziekten. Het scrapiebestrijdingsprogramma is gericht op het fokken van een scrapie-ongevoelige schapenstapel. De inzet van scrapie-ongevoelige rammen (ARR/ARR) draagt bij aan het voorkomen van scrapie op bedrijfsniveau. Vermijd insleep door uitsluitend van scrapie-onverdachte bedrijven dieren aan te voeren zolang de Nederlandse schapenstapel nog niet ongevoelig is.

Voorkom verdere verspreiding via vruchtwater en nageboorten door besmette en verdachte dieren en al hun nakomelingen voor het lamseizoen af te voeren.

- *Behandeling*

Behandeling is niet mogelijk.

- *Opmerking*

Zodra een veehouder of zijn dierenarts een dier verdenkt, is hij wettelijk verplicht het dier te melden bij het centrale meldpunt dierziektebestrijding van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV), waarna het bedrijf wordt bezocht door een team van specialisten.

Zwoegerziekte

- *Herkenning*

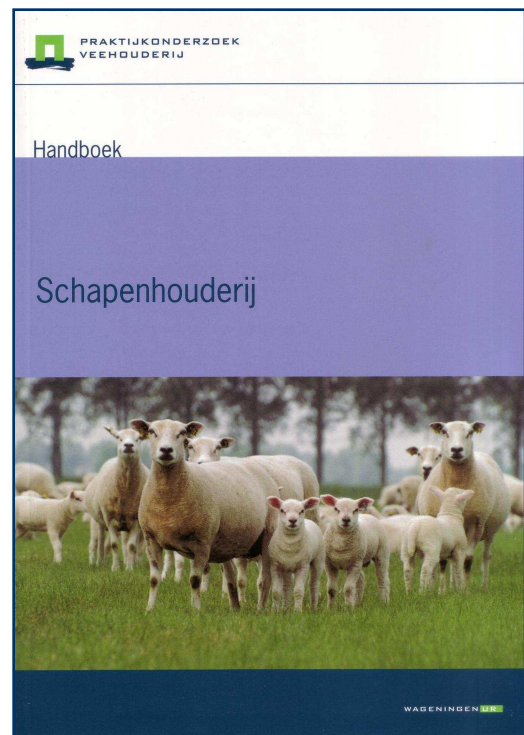
Zwoegerziekte is een traag verlopende virusziekte met meerdere uitingsvormen. Na besmetting duurt het maanden of soms zelfs jaren voordat het virus toeslaat en het dier antistoffen vormt. De ziekteverschijnselen komen nog weer later. De longvorm gaat gepaard met achterblijven bij verplaatsen, een verhoogde ademhalingsfrequentie en een moeizame, pompemde ademhaling. Om makkelijker te kunnen ademen staan aangetaste dieren vaak met een gestrekte nek en hebben wijd opengesperde neusgaten. De uier vorm is te herkennen aan de langzame verharding van beide uierhelften en de verminderde melkgift. De hersen- en gewrichtsvorm komen minder vaak voor. Alle vormen leiden tot vermagering en sterfte. Op besmette bedrijven is de gemiddelde leeftijd van de ooien lager en het vervangingspercentage hoger. De jaarlijkse terugkerende schade door slechter groeiende lammeren, vroegtijdige afvoer van ooien en meer uitval kan hoog oplopen.

- *Preventie*

Belangrijke besmettingsroutes zijn de biest, de melk en de uitademingslucht. Zorg voor een fris stalklimaat en vermijd overbevolking. Voorkom insleep op het bedrijf door uitsluitend zwoegervrije dieren aan te voeren en te zorgen dat ze niet in contact komen met andere schapen. Maak gebruik van een dubbele afrastering op 1 meter als op aangrenzende percelen schapen van anderen lopen of laat er één perceel tussen. Mogelijk zijn er nog andere besmettingsroutes.

- *Behandeling*

Behandeling is niet mogelijk. Het bedrijf kan wel zwoegervrij worden gemaakt door na bloedonderzoek de besmette dieren af te voeren. Lammeren van besmette ooien kunnen zwoegervrij worden opgefokt door ze direct na de geboorte over te leggen naar vrije ooien of ze kunstmatig op te fokken. Op die manier blijven eigen waardevolle foklijnen bewaard. Als bij herhaling geen besmette dieren worden aangetroffen krijgt het bedrijf de zwoegervrije status. In de bewakingsfase bepaalt de uitslag van bloedonderzoek of het certificaat wordt verlengd. De zwoegerziektebestrijding is vrijwillig en wordt gecoördineerd door de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD).

Mond- en klauwzeer

- *Herkenning*

Mond- en klauwzeer (MKZ) is een zeer besmettelijke, ernstige virusziekte die voorkomt bij runderen, schapen, geiten, varkens, wilde zwijnen en herten. Het virus kan zich razendsnel verspreiden door diercontacten, dier-mens-diercontacten, besmet dierlijke voedsel, mest en transportmiddelen. De mens wordt niet ziek van MKZ maar kan het virus wel enkele etmalen bij zich dragen en verspreiden net als vogels, ongedierte, honden, katten en paarden. Keukenafval (vlees- en melkproducten) is in het verleden vaker de oorzaak van een uitbraak geweest. Het virus kan zich ook over grote afstanden door de lucht verspreiden. Dieren raken besmet door inademing, opname van besmet voer of huidaanraking. Binnen 2 tot 14 dagen na besmetting zijn de eerste ziekteverschijnselen zichtbaar. Kenmerkend bij alle diersoorten is de blaarvorming op de kroonranden, tong, tandvlees, lippen, spenen, het uier en in de tussenklauwspleet. Ze kreupelen, eten niet en hebben gedurende enkele dagen een verhoogde lichaamstemperatuur. Schapen speekselen niet. Jonge lammeren zijn erg ziek en een groot deel sterft binnen korte tijd door aantasting van de hartspier. Bij schapen kan de ziekte mild verlopen met de kans dat de ziekte niet wordt opgemerkt. Geringe kreupelheid en streepvormige wondjes op de kroonrand kunnen de enige symptomen zijn. Schapen zijn 7 tot 10 dagen ziek en als er geen andere ziekten bijkomen, genezen ze binnen 3 weken volledig. Een MKZ-besmetting in een koppel duurt 3 tot 6 weken. Besmette dieren verspreiden het virus al voordat ze verschijnselen vertonen. Na herstel verspreiden ze het vaak nog enkele weken. Draggers kunnen het virus zelfs 9 maanden lang verspreiden.

- *Preventie*

Voer nooit keukenafval. Beperk alle insleepmogelijkheden op bedrijfsniveau tot het uiterste minimum als elders in Nederland of in een buurland MKZ uitbreekt en wees alert op elk kreupel dier. Enten biedt een goede bescherming, maar is uit handelsoverwegingen niet toegestaan in Europa. Door de enorme schade die MKZ kan veroorzaken, wordt de bestrijding gecoördineerd door de overheid. Volg hun adviezen op en houdt u aan de uitgevaardigde regels. Via de media en de internetpagina's van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) wordt u op de hoogte gehouden.

- *Opmerking*

Zodra een veehouder of zijn dierenarts een dier verdenkt, is hij wettelijk verplicht het dier rechtstreeks te melden bij het centrale meldpunt dierziektebestrijding van LNV, waarna het bedrijf wordt bezocht door een team van specialisten.